

הבירה [בית גדול], הרי בעל הגמל חייב על נזקי הבית, מפני שלא היה צריך להרכות כל כך בהעמסת פשתנו על הגמל, עד שיכנס לחנות.

הניח החנוני את נרו מבחוץ לחנות, וכתוצאה מכך נדלק הפשתן שעל הגמל, ושרף את הבירה, החנוני חייב, כי הוא הפרושע.⁽¹⁷⁹⁾

רבי יהודה אומר: בנר חנוכה, אם הנר שהניח החנוני בחוץ היה נר חנוכה, הוא פטור,⁽¹⁸⁰⁾ מפני שעשה זאת ברשות, שהרי מצוה להניח נר חנוכה על פתח הבית מבחוץ, משום פירסומי ניסא.⁽¹⁸¹⁾⁽¹⁸²⁾

הא דלא אמר "רוצה אני", אלא נשאר בסירובו למכור, והוא לוקח ממנו בעל כרחו, אז המקח אינו קיים, ולכן הוא נקרא חמסן, למרות ששילם לו על כך.⁽¹⁷⁷⁾

מתניתין:

ב-20 גין, ניצוץ של אש, שיצא מתחת הפטיש, והזיק, חייב המכה בפטיש על הנזק.⁽¹⁷⁸⁾

גמל שהיה טעון פשתן, ועבר ברשות הרבים, ונכנס פשתנו לתוך החנות, ודלקו, נדלק הפשתן בנרו של חנוני, שהיה דולק בתוך החנות, והדליק הפשתן הבוער את

הוא לא נקרא חמסן, ובלא אמר "רוצה אני" הוא נקרא חמסן, ומכל מקום המקח קיים. עצמות יוסף קידושיין [ב ב] ד"ה וברין, ועוד אחרונים.

178. ואין החיוב מצד אדם המזיק, כי לא מדובר שהכה כל כך בכח עם הפטיש עד שהגץ הלך מכתו בלבד בלי סיוע הרוח, שאם כן, היה צריך לשנות את המשנה גבי נזקי אדם, ולא כאן בעניני נזקי אש. אלא שהגץ הלך על ידי רוח מצויה וחיובו הוא משום אש. תוס' לעיל [ס א] ד"ה רב אשי.

והרמב"ם [חובל ומזיק ו יא] כתב: הרי זה חייב כמי שזרק חץ או זרק אבן. משמע שהוא מפרש שהחיוב מטעם אדם המזיק.

179. אף על הפשתן. רמב"ם [נזקי ממון יד יג].

180. וגם בעל הגמל פטור. הרי"י מלוניל. פני יהושע לעיל [כב א] ד"ה בגמרא. וראה שפת אמת שבת [כב א].

181. כתב הרשב"א: ומיהו, לא כל המוציא ב"רשות מצוה" פטור, שאלו עשה "סוכה דמצוה" על פתח ביתו מבחוץ, והזוקק בו, חייב.

177. ורק מדרבנן הוא נקרא חמסן. אבל חמסן דאורייתא, הוא גזלן שאינו משלם, אבל אם נותן דמים תמורתו הוא אינו פסול מן התורה. ואף שעובר בלאו של "לא תחמוד", אינו נפסל בגלל זה, משום שהלאו של לא תחמוד משמע לאינשי שהוא רק כשאינו נותן דמים, וכמבואר בבבא מציעא [ה ב]. תוס' ד"ה חמסן.

ואילו התוס' הרא"ש בבבא מציעא שם כתב, שלמסקנת הסוגיא שם, חמסן דאורייתא הוא במקום שמאלץ את הבעלים למכור לו, ונותן לו את דמי החפץ, אלא שלא אמר הבעלים "רוצה אני לתיתו לך בדמים". וכשאמר הבעלים [בעקבות האילוצן של החמסן] "רוצה אני", הוא אר חמסן מדרבנן.

והרמב"ם לא הביא בדין "תליוהו וזבין", שחל המכר דוקא אם אמר המוכר "רוצה אני". והקשו עליו מסוגייתנו, שמבואר בה שרק כשאמר המוכר "רוצה אני", מקחו קיים.

ויש שכתבו, שהרמב"ם מבאר את תירוץ הגמרא שהחילוק בין אמר רוצה אני ללא אמר רוצה אני אינו לענין קיום המקח. ובשניהם מקחו קיים. אלא שבאמר המוכר "רוצה אני"